

THE FAMILY AS A MECHANISM OF RESILIENCE AGAINST RADICALIZATION AND THE NATIONAL SECURITY DIMENSION

OSMAN TÜRK

Dr. Bağımsız Araştırmacı,
Mail: osmanturk.25@hotmail.com

 ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6233-8870>

ABSTRACT

This study critically examines the position of the family institution in the radicalization processes of individuals and, in this context, its reflections on national security. After the Cold War, the concept of security expanded beyond being limited only to conventional military threats to include social, economic, and psychological dimensions. Especially after the September 11 attacks, the phenomenon of radicalization has increasingly become a central field of debate in the literature; the perception of threat deepening at the individual and societal level has become the focus of security studies. The rapid and uncontrolled development of digital platforms has facilitated the access of especially young and child individuals to radical ideologies, accelerating the process of radicalization and causing it to gain a more complex appearance. In addition, a populist culture of radicalization lacking any ideological or theological foundation has emerged. This situation has brought with it a multi-layered threat potential extending from the family level to national security. In this context, the study has systematically analyzed within the family theme three theoretical frameworks that stand out in explaining individual radicalization processes – Social Identity Theory, Psychoanalytic Approach, and Frustration Theory. As a result, it has been understood that the family structure exhibits a functionality extending from the emergence of radicalization to its early diagnosis and prevention. Nevertheless, it has been concluded that national security strategies cannot be limited only to securitization-based tools; on the contrary, the protection and strengthening of the family institution should be accepted as a fundamental element in terms of national security.

Keywords: Family, National Security, Radicalization, Lone Actor (Wolf) Actions, Child Radicalization

Makaleye Ait Bilgiler

Makale Türü: Araştırma
Geliş Tarihi: 25. 06. 2025
Kabul Tarihi: 06.11.2025
Yayın Tarihi: 11.11.2025

Makaleye Atrf Bilgisi

TÜRK Osman, (2025). "Radikalleşmeye Karşı Direnç Mekanizması Olarak Aile ve Ulusal Güvenlik Boyutu". *Muhafazakâr Düşünce*. Yıl: 21 Sayı: 69 (208-229).

muhafazakârdüşünce • yıl: 21 - sayı: 69 • Temmuz-Aralık 2025

RADİKALLEŞMEYE KARŞI DİRENÇ MEKANİZMASI OLARAK AİLE VE ULUSAL GÜVENLİK BOYUTU

OSMAN TÜRK

Öz

Bu çalışma, aile kurumunun bireylerin radikalleşme süreçlerindeki konumunu ve bu bağlamda ulusal güvenlik üzerindeki yansımalarını eleştirel bir bakış açısıyla incelemektedir. Soğuk Savaş sonrasında güvenlik kavramı, yalnızca konvansiyonel askerî tehditlerle sınırlı olmaktan çıkarak toplumsal, ekonomik ve psikolojik boyutları içerecek biçimde genişlemiştir. Özellikle 11 Eylül saldırılarının ardından radikalleşme olgusu literatürde giderek daha merkezî bir tartışma alanına dönüşmüştür; birey ve toplum düzeyinde derinleşen tehdit algısı güvenlik çalışmalarının odağı hâline gelmiştir. Dijital platformların hızlı ve dene-timsiz gelişimi, özellikle genç ve çocuk bireylerin radikal ideolojilere erişimini kolaylaştırarak radikalleşme sürecini hızlandırmış ve daha karmaşık bir görünüm kazanmasına yol açmıştır. Bunun yanı sıra ideolojik ve teolojik temeli olmayan popülist bir radikalleşme kültürü ortaya çıkmıştır. Bu durum, aile düzeyinden başlayarak ulusal güvenliğe uzanan çok katmanlı bir tehdit potansiyelini beraberinde getirmiştir. Çalışma, bu bağlamda bireysel radikalleşme süreçlerini açıklamada öne çıkan üç kuramsal çerçeveyi-sosyal kimlik teorisi, psikanalitik yaklaşım ve hayal kırıklığı teorisi- aile teması kapsamında sistematik olarak analiz etmiştir. Sonuç olarak aile yapısının radikalleşmenin ortaya çıkışından erken teşhisine ve önlenmesine kadar genişleyen bir işlevsellik sergilediği anlaşılmıştır. Bununla birlikte, ulusal güvenlik stratejilerinin yalnızca güvenlikleştirme temelli araçlarla sınırlı tutulamayacağı, aksine aile kurumunun korunması ve güçlendirilmesinin ulusal güvenlik açısından temel bir unsur olarak kabul edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aile, Ulusal Güvenlik, Radikalleşme, Yalnız Aktör (Kurt) Eylemleri, Çocuk Radikalleşmesi

Giriş

Soğuk Savaş sonrası dönemde güvenlik kavramı genişlemiş; iklim, çevre ve gıda güvenliğinden birey ve topluma kadar birçok konu güvenlik perspektifine dâhil edilmiştir. Bu dönüşüm süreci, güvenlik anlayışının hem derinleşmesine hem de genişlemesine yol açmış ve bunun sonucunda “güvenlik + sıfatlandırma” yaklaşımı ortaya çıkmıştır (Mesjasz, 2008:128). Bu çerçevede bireyden topluma birçok unsur güvenlik çalışmaları kapsamına dâhil edilmiştir. Genişleyen bu güvenlik anlayışı çerçevesinde, toplumsal güvenlik mekanizmalarının merkezinde yer alan aile kurumu, ulusal güvenliğin sürdürülebilirliği açısından stratejik bir önem kazanmıştır.

Aile, yalnızca bireylerin yetiştiği ve sosyal kimlik kazandığı bir mekanizma değil, aynı zamanda ulusal güvenliğin teminat altına alınmasında da stratejik bir rol üstlenmektedir.¹ Bu durum, güvenlik çalışmalarında yeni bir kavramsal çerçeve ihtiyacını gündeme getirmektedir. Bu bağlamda Barry Buzan ve Ole Wæver’in öncülüğünü yaptığı Kopenhag Güvenlik Okulu’nun “güvenlik sektörleri” yaklaşımı özel bir önem taşımaktadır. Bu yaklaşım, güvenliğin sadece askerî bir mesele olmadığını, bunun aksine toplumsal, siyasal, çevresel ve ekonomik alanlarda da varoluşsal tehditlerin söz konusu olabileceğini ileri sürmektedir (Buzan & Wæver, 2003). Bu perspektiften bakıldığında aile kurumunun zayıflaması toplumsal güvenliği kırılgan hâle getirmektedir. Süreç, iç içe geçmiş ve birbirine bağlı bir mekanizma olarak düşünüldüğünde aile yapısındaki bir bozulma domino etkisi yaratarak tüm sistemin işleyişini tehdit etmektedir.² Özellikle son yıllarda genç bireyler arasında artan çevrim içi radikalleşme ve yalnız aktör (lone actor)³ eylemleri bu süreçteki bozulmanın en açık örneklerini ortaya koymaktadır. 15-18 yaş aralığında radikal eylemlere karışmış bu gruplar çoğu zaman “suça sürüklenmiş çocuklar” olarak tanımlansa da gerçekte radikalleşme süreçlerine dâhil olmuş ve “radikalleşmiş çocuklar” kapsamına girmektedir.

1 Daha geniş bilgi için literatürde aile ve ulusal güvenlik ilişkisini ele alan bu çalışmalara bakınız: Hafez (2016), Sporer ve Buxton (2024), van der Heide ve arkadaşları (2021), Baumrind et al. (2018), Danyal ve RSIS (2023), Muna (2020), Lösel ve arkadaşları (2018), Carson, James ve O’Neal (2019), Yıldız ve arkadaşları (2020).

2 Wolfers’in güvenliği “var olan değerlere yönelik tehdit riskinin ve algısının bulunmaması” olarak tanımladığı çerçevede ise (Wolfers, 1952) en temel değerlerden biri olarak aile kurumu bu sürecin merkezinde yer almaktadır.

3 Literatürde yalnız kurt (lone wolf) olarak da kullanılmaktadır. Ancak bu kullanım bu eylemleri gerçekleştiren aktörlere olumlu bir anlam yüklemektedir. Bu nedenle yalnız aktör kullanımının daha doğru olacağı düşünülmektedir. Detaylı bilgi için bk. Demir, H. (2025, 15 Eylül). 16 yaşında bir çocuk nasıl İŞİD’li oldu? Fikir Turu. <https://fikirturu.com/toplum/16-yasinda-bir-cocuk-nasil-isdli-oldu/>

Bu bağlamda çalışmanın temel hipotezi, radikalleşmeye karşı yalnızca güvenlik merkezli tepkisel stratejilerin yeterli olmadığı, bununla birlikte toplumsal direnç mekanizmalarının güçlendirilmesi gerektiği yönündedir. Dolayısıyla aile kurumu yalnızca bir sosyal birim değil aynı zamanda stratejik bir güvenlik aktörü olarak ele alınmalıdır. Aile, bireylere kimlik ve anlam kazandıran bir yapı olmanın ötesinde radikal ideolojilere karşı duygusal bağışıklık geliştiren bir direnç sistemidir. Bu nedenle aile yapısının korunması ulusal güvenlik stratejisinin temel bileşeni olarak önemli bir konumdadır.

Bu çalışma, radikalleşmenin çok katmanlı yapısını ve aile kurumunun bu süreçteki koruyucu rolünü eleştirel güvenlik yaklaşımı perspektifinden inceleyecektir. Ayrıca aile yapısının çocukların ve gençlerin radikalleşme sürecindeki rolüne odaklanacaktır. Eleştirel güvenlik yaklaşımı, radikalleşmeyi yalnızca ideolojik veya dinî motivasyonlara indirgemeyen, bunun yerine sosyal dışlanma, travma, kimlik kaybı, ötekileştirilme gibi yapısal ve ilişkisel nedenleri önceleyen bir paradigmadır (Jackson, 2007). Bu perspektife göre, bireyin ilk kırılma yaşadığı ve kimlik algısında en derin etkiyi bırakan çevre genellikle aile ortamıdır. Bu bağlamda çalışma, aileyi “sosyal kale” olarak kavramsallaştırmakta ve ulusal güvenlik politikalarının merkezine yerleştirmektedir. Çalışma üç temel radikalleşme modeli içindeki aile fonksiyonunun radikalleşme ile olan bağlantısını inceleyecektir. Ayrıca radikalleşme sürecini açıklayan teoriler bu modellere eklemlendirilecektir. Bu metot aynı zamanda çalışmanın analiz sınırını ve seviyesini de aile teması ile sınırlandırmaktadır. Bu şekilde, radikalleşme ile mücadelede aile yapısının güçlendirilmesinin stratejik önemi ortaya konulacak ve ulusal güvenliğin sürdürülebilirliği açısından öneriler sunulacaktır.

Aile Kavramının Ulusal Güvenlik Bağlamında Yeniden Konumlandırılması

Aile olgusu üzerine literatürde disiplinler arası birçok çalışma yapılmış ve kavrama yönelik birçok yaklaşım geliştirilmiştir. Ancak bu çalışmada, aile kavramının epistemolojik kökenlerine inilerek farklı kaynaklardan çok sayıda referansla açıklanmasının okuyucuya bir katkı sağlayacağı kanaati oluşmuştur. Bu nedenle, dönem ayrımı yapılmaksızın ailenin önemine ilişkin bazı temel çalışmalara kısaca değinilerek doğrudan asıl bağlama geçmenin daha faydalı olacağı düşünülmektedir.

Toplumsal yapının en temel ve kadim formu olan aile, kültürel sürekliliğin ve kimlik inşasının asli taşıyıcısı olarak işlev görmüştür. Aile, toplumun temel sütunu olması nedeniyle toplumun gelişimi ve sürekliliği açısından hayati

öneme sahiptir (Enrique, Howk ve Huitt, 2007). Bu bağlamda Matejek ve Kucharczyk (2017) aileyi bir kurum, sosyal grup, bireyin yetiştiği ve kimlik kazandığı bir ortam olarak tanımlamıştır (s. 121).

Auguste Comte (1975) ve Émile Durkheim'dan (1997), yapısalcı işlevselciliğiyle Talcott Parsons (1955) ve kültürel sermaye kavramı üzerinden aileyi yeniden anlamlandıran Pierre Bourdieu'ye (1986) kadar birçok düşünür, ailenin yalnızca bir akrabalık birimi değil aynı zamanda toplumsal düzenin üretildiği ve sosyal kimliğinin inşa edildiği bir mikro-toplum olduğunu vurgulamıştır. Aristoteles (1995) ise *zoon politikon* tasavvurunda bireyin toplumsal varlık hâline gelme sürecini aile mekanizmasından başlatmıştır. Bu bağlamda aile, kültürel bir varlık olmanın ötesinde bireyin dünyayı anlamlandırma, değer yargıları geliştirme ve aidiyet kazanma birimidir.

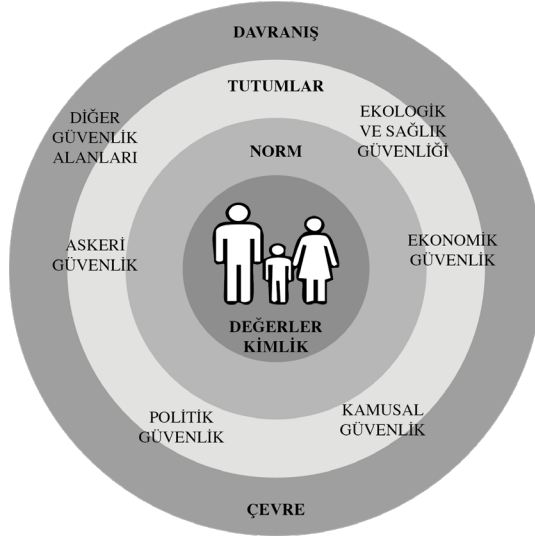
Bu sosyolojik bakış esasen evrensel bir gerçekliği de temsil etmektedir. Zira yaratılış fitratına uygun olan da budur. Bu bağlamda gerek İslam hukuku gerek ise İslam düşünce felsefesi tarihin diğer dönemlerine paralel⁴ bir anlayış benimsemiştir. İslam'da aile, yalnızca materyal bir birliktelik değil aynı zamanda ilahi düzenin bir parçası olarak ele alınır.⁵ Bu anlayışta aile, bireyin ahlaki gelişiminin, sorumluluk bilincinin ve toplumsal aidiyet duygusunun öğretildiği bir mektep olarak görülür. Anne-babaya itaat (Lokman 31:14; İsrâ 17:23; Ankebut 29:8), çocuk terbiyesi, akrabalık bağlarının korunması (Nisa, 4:36; İsrâ, 17:26) gibi emirlerle yapılandırılan bu sistemde aile, bireyin ruhsal, toplumsal ve manevi bağımsızlığını güçlendiren bir ontolojik zemin niteliğindedir. Bu yönüyle aile, bireyi yalnızca koruyan değil onu her kapsamda sapkın ideolojilere ve yıkıcı kimlik kırılmalarına karşı da zırhlandıran ilk savunma hattı olarak işlev görür. Bu savunma hattına yönelik tehditler ve sızmalar ise genellikle kırılmalı ve gözenekli yapıların aile içerisinde oluşmasıyla ortaya çıkar. Bu süreç aslında radikalleşme olgusuna kapının aralandığı ilk noktadır.

Bununla birlikte aile ortamı bireyin veya çocuğun ilk eğitim aldığı yerdir. Çünkü her birey veya çocuk ilk olarak ailede eğitim ve rehberlik alır. Bireyin hayatının büyük bir kısmı ailede geçtiği için, en yaygın kabul gören eğitim ailede gerçekleşir ve aile, ahlak ve normlara dair temel bilgileri sağlar (Roostin, 2018: 1). Bu durum esasen, her bireyin güvenlik kültürü dünyasına ilk kez tanıtıldığı yerin öncelikle aile ortamı olduğunu ortaya koymaktadır.

4 Burada kastedilen paralellik biçimsel değil, özsel bir paralelliktir.

5 Kur'an-ı Kerim'de "Size kendi cinsinizden eşler yaratması ve aramıza sevgi ve merhamet koyması, O'nun varlığının delillerindedir." (Rum, 30/21) buyruğu, aile kurumunun yalnızca sosyal değil, aynı zamanda metafizik ve varoluşsal bir anlam taşıdığını açıkça ortaya koyar.

Adamczyk'e (2014) göre aile, bireyi toplumla buluşturan bir köprü niteliğindedir ve bireyin toplumsal yaşama yumuşak bir biçimde katılımını sağlar. Ailenin işleyiş biçimi, bireyin topluma nasıl dâhil olacağını belirler. Bu da çocuğun, içinde yaşadığı toplumun benimsediği sosyal değerleri ve gelenekleri nasıl öğrendiği ve ne ölçüde içselleştirdiğine bağlıdır. Ayrıca bireyin kabul görmüş ortamlarda davranış ve eylem kalıplarını ne derecede uygulayabildiği de bu sürecin bir parçasıdır. O hâlde aile iyi veya kötünün şekillenmesinde merkezî bir konumdadır.

Şekil 1: Güvenlik Kültürünün Unsurları ve Aile

Kaynak: (Cieślarczyk, 2009, s. 160)

Aile, güvenlik kültürünün şekillenmesinde temel toplumsal birim olarak ön plana çıkar. Güvenliğin çeşitli alanlarından kaynaklanan ve günlük yaşamda karşılaşılan durumlar, genellikle belirli bir değerler hiyerarşisi çerçevesinde değerlendirilir. Bu bağlamda, bireyin veya toplumun güvenliğe dair yaklaşımını şekillendiren değer sistemi, öncelikle aile içinde kazanılır ve içselleştirilir.

Aile ve ulusal güvenlik ilişkisi kapsamında farklı bölge ve kültürlerden önemli çalışmalar ortaya konulmuştur. Auta'ya (2013) göre modernleşme, göç ve ekonomik baskılar aileyi dayanışma, sosyal güvenlik ve değer aktarımı gibi işlevlerde zayıflatmaktadır. Bu durum ulusal güvenlik açısından risk yaratmaktadır. Zira ailede yaşanan çözümler genç nüfusun suça ve radikalleşmeye

açık hâle gelmesine yol açmaktadır. Aynı şekilde Onisoya & Ogonda (2023) aile yapısının ve aile içi iletişimin güçlendirilmesini, gençlerin radikalleşme ve suç riskinden korunması ve ulusal güvenliğin sürdürülebilirliği açısından stratejik bir unsur olarak görmektedir. Ekeng, Abuo ve Asuquo (2024) ise ulusal güvenliğin sağlanmasında aile kurumunu “güvenliğin alt kümesi” olarak ele almaktadır. Özellikle aile içindeki istikrarsızlık, ihmal ve değer kaybının yalnızca bireylerin suç ve radikalleşme riskini artırmakla kalmayıp ulusal güvenliği de doğrudan zayıflattığını savunmaktadır.

Radikalleşme ve Aile İlişkisi

Radikalleşme süreci çok katmanlı bir olgu olmakla birlikte, aile hem risk hem de koruyucu faktörleri aynı anda barındıran temel bir yapı taşıdır. Aile, çocukluk ve ergenlik döneminde yalnızca bakım ve sosyalleşme ortamı değil, aynı zamanda değerlerin, normların ve davranış örüntülerinin aktarıldığı ilk sosyal alan olarak radikalleşme süreçlerinde belirleyici rol oynar. Sosyal öğrenme teorilerine göre (Bandura, 1991), çocuklar ebeveynlerini model alarak onların davranışlarını ve inançlarını içselleştirir. Bu nedenle ebeveynlerin şiddet veya radikal ideolojilere dair tutumları çocuklarda benzer eğilimler geliştirebilir (Schils & Verhage, 2017). Nitekim radikal aile ortamında büyüyen çocukların şiddet yanlısı radikal olmaya daha yatkın olduğu çeşitli nitel çalışmalarla gösterilmiştir (Farrington et al., 2009; Schils & Verhage, 2017).

Aile faktörleri, radikalleşme açısından hem risk hem de koruyucu etkiler üretebilir. Risk faktörleri arasında ebeveynin fiziksel cezalandırması, aile içi şiddet, parçalanmış aile yapısı, düşük ebeveyn gözetimi ve ebeveynin radikal görüşleri sayılabilir (Sikkens, Sieckelinck et al., 2017; Van Bergen et al., 2016). Bu değişkenler çocuk ve gençlerde aidiyet, güven ve duygusal istikrar duygusunu zayıflatır, böylece radikalleşmeye kapı aralar. Ayrıca ebeveyn işsizliği ve yapısal yoksunluk, ailenin gayriresmî sosyal denetim kapasitesini düşürerek çocukların aşırıcı ağlarla temasını kolaylaştırır (Siedler, 2006). Öte yandan ebeveyn sıcaklığı, tutarlı ebeveynlik, açık iletişim ve radikalleşmeye karşı fikirlerin aile içinde ifade edilmesi, koruyucu faktörler olarak çocuk ve gençlerin ideolojik şiddete yönelmesini engelleyebilir (Lösel & Farrington, 2012; Zych et al., 2020).

Bu bağlamda, aile yalnızca bireyin temel sosyal çevresi değil, aynı zamanda bir “radikalleşme tamponu” veya “radikalleşme hızlandırıcısı” işlevi görebilir. Ebeveynlerin çocuklara aidiyet hissi kazandırması, duygusal becerilerini geliştirmesi ve stresli durumlarla baş etmeyi öğretmesi, radikalleşme riskini azaltırken tepkisizlik ise riski artırır (Borum, 2004; Ventriglio & Bhugra, 2019).

Bu çerçevede, John Horgan radikalleşme sürecini açıklarken bireyin neden radikalleştiği sorusundansa nasıl radikalleştiği sorusuna yönelmenin daha kapsamlı bir anlayış sunacağını savunmaktadır. Horgan'a göre, bireyin radikalleşme sürecindeki eylemsel dönüşümleri anlamak, bu kavramın daha derinlemesine anlaşılmasını sağlamıştır (Horgan, 2008: 86).

Elbette bu faktörler her durumda geçerli olmayabilir ancak özellikle dijital propagandaya maruz kalan genç bireylerde, aileden kaynaklanan duygusal boşluklar, şiddet içerikli radikalleşmeyi tetikleyebilecek uygun bir zemin oluşturabilmektedir. Bununla birlikte, radikalleşme sürecine ilişkin önleme (prevention), koruma (protection) ve radikalleşmeden arındırma (de-radicalization) aşamaları değerlendirildiğinde her bir safhada ailenin temel bir aktör olarak öne çıktığı görülmektedir.

Çocuk ve Genç Radikalleşmesi: Yalnız Aktör (Kurt) Eylemleri

Genç radikalleşmesi, özellikle 15-25 yaş aralığındaki bireylerin psikososyal kırılganlıklarının, aidiyet arayışlarının ve çevrim içi/çevrim dışı ağlar yoluyla aşırıcı ideolojilerle buluşmasının sonucunda ortaya çıkan çok katmanlı bir süreçtir. Barracosa ve March'ın 2022 yılında Avustralya üzerine yaptığı çalışmada terör suçlarından mahkûm olanların dörtte birinin 18-25 yaş aralığındaki genç yetişkinlerden oluştuğu ortaya çıkmıştır. Bu durum ise özellikle gençlerin radikal hareketlerdeki orantısız temsilini ve bu konunun stratejik önemini yansıtmaktadır (Barracosa & March, 2022).

Özellikle aile ve akran ağları bu süreçte hem destekleyici hem de caydırıcı rol oynamaktadır (Neve, 2020; Siegel, 2019). Horgan, özellikle ebeveyn kaybı veya travmatik yaşam olaylarının gençlerin aşırıcı gruplarla ilişki kurmasını tetikleyebileceğini belirtmektedir (Horgan, 2017). Bu bulgular, genç radikalleşmesini yalnızca çevrim içi devşirme süreci olarak değil aynı zamanda aile, sosyal ağlar, psikolojik kırılganlıklar ve kimlik arayışının birleştiği çok boyutlu bir sorunsal olarak konumlandırmaktadır.

Psikolojik ve sosyoekonomik kırılganlıklar gençler arasındaki radikalleşmenin temel dinamikleri arasındadır. Özellikle duygusal boşluklar, ihmal ve travma gibi deneyimler gençler arasında radikalleşme riskini arttırmaktadır. Bununla birlikte adaletsizlik hissiyatı, ayrımcılık ve sosyal yabancılaşmanın ise bu süreci derinleştirdiği görülmektedir (Bronard et al., 2022; Campelo et al., 2018; Haris-Hogan & Barrelle, 2020; Ahmad & Masinda, 2019; Al-Badayneh & Alhasan, 2016; Andre et al., 2015). Cherney (2022) tarafından incelenen

33 Avustralyalı genç vakası, radikalleşenlerin ortalama yaşının 17 olduğunu; çevrim içi radikalleşmenin yanı sıra okul ve sosyal ağlarda da etkin devşirme mekanizmalarının bulunduğunu göstermektedir. Bu örnekler, genç radikalleşmesini açıklarken aile, kimlik, psikoloji ve sosyal bağların birlikte ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Genç radikalleşmesinin yanı sıra son dönemde Türkiye’de de gündeme gelen çocuk radikalleşmesi kavramı tartışılmaktadır. Çocuk radikalleşmesi ise ergenlik çağındaki bireylerin aile, çevre ve dijital platformların etkisiyle, şiddeti bir davranış modeli olarak öğrenmeleri ve ideolojik veya çete temelli şiddet eylemlerine yönelmeleri süreci olarak tanımlanmaktadır (Güngör, 2025). Aşağıdaki tabloda çocuk radikalleşmesinin temel dinamikleri ele alınmıştır. Özellikle sosyal medya platformları bu sürecin en önemli tetikleyicisi konumundadır.

Ana Kategori	Alt Neden / Açıklama	Örnek / İlgili Bulgular
Aile Kaynaklı Faktörler	Şiddet, ihmal, ebeveyn bağımlılıkları	Aile içi şiddet ve ebeveyn bağımlılığı çocuğun davranış repertuarında şiddeti işlevsel hâle getirir.
	Denetimsiz ve parçalı aile yapıları	Ebeveyn gözetiminin düşüklüğü ve parçalı aile yapıları risk kümelenmesini artırır.
	Düşük sosyoekonomik düzey, kalabalık haneler, kronik ekonomik stres	Çocuğu erken yaşta enstrümantal şiddete ve kolay para vaatlerine açık hâle getirir.
	Göç, işsizlik ve güvencesiz istihdam	Ebeveynin ev içi duygusal mevcudiyetini azaltarak çocuğu akran gruplarına yönlendirir.
Psikososyal Faktörler	Adaletsizlik ve yoksunluk hissi (“adaletsizlik şeması”)	Metropollerdeki eşitsizlik gençlerde “adaletsizlik” duygusu ve öfke üretir.
	Öfke, değersizlik, rövanş ve güç arayışı	Sosyal izolasyon çeteleşmeyi teşvik eder.
	Akran gruplarında statü ve görünürlük kazanma isteği	Sosyal medyada kullanılan “çete adları” ve bölge işaretleme pratikleri statü yaratır.
	Mahalle çetelerinin egemenlik duygusu yaratması	Çeteleşme ve kolektif şiddet ritimleri; Sarıyer/Ayazağa örneği.

Dijital Platformların Rolü	Suç estetiğinin (silah, para, lüks) “başarı” olarak sunulması	TikTok, Instagram, X, Telegram gibi platformlarda suç/şiddet kültürünün görünür olması.
	İdeolojik paketlerin kişiselleştirilmesi	Aşırı sağ, cihatçı, toksik erkeklik söylemlerinin algoritmik yankı odalarında dolaşımı.
	Çevrim içi provokasyon ve komplo söylemleri	Komplo söylemleri gençte düşmanlaştırıcı bilişsel çerçeve yaratır.
	Örnek vaka	Steam üzerinden neonazi içerikleriyle temas ve eylem kurgusu.
Yalnız Aktör / Esinlenmiş Eylem Dinamiği	İçerik-tetiklemeli bireysel radikalleşme	İzmir Balçova karakol saldırısı, örgütlü hiyerarşi yerine esinlenmiş bireysel radikalleşme.
	Örgütlerin saldırıyı sonradan sahiplenmesi	İlham mekanizması üzerinden sonradan sahiplenme stratejisi.
	Operasyonel disiplin ve amatör profiller	Hiyerarşik örgüt yapıları ile esinlenmiş bireysel eylem farkı.
Toplumsal ve Kültürel Faktörler	Siyaset dilinin sertleşmesi ve mafya figürlerinin meşruiyet kazanması	Gençler için modelleme etkisi ve “başarı anlatısı” yaratır.
	Şiddet içerikli diziler, maganda kültürü, gösterişli tüketim	Meşru başarı yollarının kapalı olduğuna inanan gençte güçlü çekim üretir.

Kaynak: Yazar tarafından (Güngör, 2025)’ten faydalanarak tablo hâline getirilmiştir.

Bununla birlikte, aile içi kırılmalar, kimlik, aidiyet ve duygusal arayışın sanal ortama taşınması, son yıllarda çocuklarda “yalnız aktör” eylemlerinin çarpıcı biçimde artmasına yol açmaktadır. Yalnız aktör terimi, örgütsel bir yapıdan bağımsız olarak kendi başına plan yapıp şiddet eylemine girişen bireyi ifade eder. Bu aktörler ideolojik, politik veya dinî motivasyonlardan beslenebilir ancak eylemlerini bir örgütün doğrudan emir ve koordinasyonu olmadan gerçekleştirir (Spaaij, 2010). Bu noktada özellikle örgüt bağlantılı eylemler ile yalnız aktör eylemleri sıklıkla birbirine karıştırılmaktadır. Örgüt bağlantılı eylemler örgütün stratejik hedefleri, lojistik desteği ve komuta yapısı içinde

gerçekleşir. Bu eylemlerde genellikle emir-komuta zinciri, finansman, planlama ve kaçış gibi unsurlar örgüt tarafından koordine edilir. Örgüt temelli saldırılar, daha yüksek operasyonel disipline ve hedef seçme stratejisine sahip olurken yalnız aktör eylemleri daha amatör, spontane ve tahmin edilmesi güç bir profil sergiler (Spaaij & Hamm, 2015).

Örgütlü yapılarda çocuklar potansiyel örgüt elemanı olarak kabul edilir. Bunun temelinde yatan başlıca motivasyon unsurları şunlardır:

- Propaganda ve Görünürlük: Çocukların yer aldığı şiddet görüntüleri örgütler tarafından taktiksel amaç doğrultusunda kullanılır. Özellikle kamuoyunun dikkatini çekmede çocuk saldırganlar önemli bir araç olarak kabul edilir. Bu durum esasen örgütün gücünü ve acımasızlığını gösterir.
- Demografik Uygunluk: Çocukların nüfustaki oranı yüksek olduğu için (özellikle yoksul ülkelerde %50-60) erişim noktasında örgütlere avantaj sağlar. Gerek çeşitlilik gerek ise ulaşılabilirlik bağlamında çocuklar örgütler tarafından tercih edilir.
- Maliyet: Çocuklar daha düşük maliyetlidir. Bu gerekçe ile çocukların örgüte maliyeti yetişkinlere nazaran daha avantajlıdır.
- Kontrol Mekanizması: Çocuklar otoriteye daha çabuk bağlanma eğilimi taşımaktadır ve daha kolay yönlendirilebilir.
- Taktik: Çocuklar casusluk, mesaj taşıma, malzeme ulaştırma ve intihar saldırıları gibi riskli görevlerde daha az şüphe çeker ve daha kolay kullanılabilir (United Nations Office on Drugs and Crime, 2017).
- Hukuki Boşluk: Türkiye'nin de içinde bulunduğu birçok ülkede çocuk suçlular için yasal düzenlemelerde boşluklar bulunmaktadır. Bu boşlukların farkında olan örgütler eylemlerinde çocukları kullanmayı tercih ederler.

Tarih	Ülke, Şehir (Bölge)	Yaş	Olay Türü	Açıklama
2016	Türkiye, Bursa	16	Camiye intihar bombalaması girişimi	16 yaşındaki Suriyeli kız, Ulu Camii yakınında intihar yeleğini patlattı; 13 kişi yaralandı, fail öldü. ISIS bağlantılı radikalleşmiş yalnız aktör.
2016	Türkiye, Gaziantep	12	Düğün salonu intihar bombalaması	12 yaşındaki çocuk intihar bombacısı düğününe saldırdı; 54 kişi öldü, 69'u yaralandı. ISIS radikalleşmiş yalnız kurt.
2016	ABD, Columbus (Ohio)	18	Araçla ezme ve bıçaklama saldırısı	Abdul Razak Ali Artan, Ohio State Üniversitesi'nde yayalara aracıyla çarpıp bıçakladı; 11 kişi yaralandı, polis tarafından öldürüldü. ISIS propagandası ile radikalleşmiş yalnız kurt.
2018	ABD, Parkland (Florida)	19	Okul silahlı saldırısı	Nikolas Cruz, Marjory Stoneman Douglas Lisesi'nde 17 kişiyi öldürdü, 17'sini yaraladı. Çevrimiçi aşırı sağ radikalleşme ile yalnız aktör.
2022	ABD, Buffalo (New York)	18	Süpermarket silahlı saldırısı	Payton Gendron, Siyahlara yönelik Tops marketinde 10 kişiyi öldürdü, 3'ünü yaraladı. Beyaz üstünlükçü ideoloji ile çevrimiçi radikalleşmiş yalnız kurt.
2024	Avustralya, Sydney	16	Kilise bıçaklama saldırısı	16 yaşındaki genç, Bishop Mar Mari Emmanuel'i kilisede bıçakladı, 5 kişiyi yaraladı; yakalandı. ISIS esinli radikalleşmiş yalnız aktör.
2024	Avusturya, Viyana	19	Konser bombalama planı	19 yaşındaki genç, Taylor Swift konserine patlayıcılarla saldırı planladı; yakalandı. ISIS bağlantılı radikalleşme ile yalnız kurt.
2024	Fransa, Paris	18	Olimpiyatlar saldırı komplosu	18 yaşındaki genç, Olimpiyatlar sırasında saldırı planıyla suçlandı; tutuklandı. Radikalleşmiş yalnız aktör.
2010	ABD, Corvallis (Oregon)	24	Cami kundaklama	Cody Seth Crawford, Salman Al-Farisi İslami Merkezi'ni ateşe verdi; yaralanan yok. Anti-İslam radikalleşmiş yalnız kurt.

2023	Fransa, Arras	20	Okul bıçaklama	Mohammed Mogouchkov, öğretmen Dominique Bernard'ı bıçaklayarak öldürdü; yakalandı. ISIS esinli radikalleşmiş yalnız aktör.
2024	Türkiye, Eskişehir	16	Tepebaşı Camii civarında bıçaklı saldırı	(Neo-Nazi referanslı)
2025	Türkiye, İzmir	16	Polis merkezi saldırısı	Salih İşgören Polis Merkezi'ne pompalı tüfekte saldırı iki polis şehit oldu, fail yakalandı.

Kaynak: Yazar tarafından derlenmiştir.

Özetle, radikalleşmenin yalnızca çevrim içi propaganda veya örgütsel devşirme süreçleriyle açıklanamayacağı sabit bir gerçektir. Bununla birlikte aile, sosyoekonomik koşullar, psikolojik kırılganlıklar ve dijital ortamların yarattığı yeni kimlik ve aidiyet dinamikleri sürecin tamamlayıcı unsurlarıdır. Yalnız aktör eylemleri ise bu çok boyutlu sürecin uç noktası olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle örgütsel hiyerarşi olmaksızın bireysel motivasyon, esinlenme ve dijital tetiklenme yoluyla şiddet sahnelenmektedir. Dolayısıyla önleyici politikalar ve stratejiler geliştirilirken yalnızca güvenlik eksenli yaklaşımlara değil aile bağlarının güçlendirilmesi, çocukların duygusal ve sosyal dayanıklılığının artırılması, çevrim içi radikalleşme süreçlerine yönelik erken uyarı mekanizmalarının geliştirilmesi sürece dâhil edilmelidir. Bununla birlikte gerekli yasal düzenlemeler her ülkenin sosyokültürel yapısı göz önüne alınarak yeniden düzenlenmelidir. Özellikle yasalardaki boşluklar yukarıda da ifade edildiği üzere örgütler tarafından istismar edilmektedir.

Sosyal Kimlik Teorisi ve Aile Bağlarının Rolü

Radikalleşme sürecini açıklamada kullanılan sosyal kimlik arayışı esasen sosyal psikoloji içerisinde ele alınmış ve bireyler arasındaki etkileşim üzerinden açıklanmıştır (Abrams ve Hogg, 2006: 3). Daha sonraları ise bu yaklaşım bireylere sağlanan kimliği açıklamada yetersiz kaldığı için Henri Tajfel ve John Turner tarafından müstakil olarak sosyal kimlik teorisi geliştirilmiştir (Abrams ve Hogg, 2006: 3). Kimlik, sosyal kimlik ve rol kimliği kavramları, bireylerin kendilerini nasıl algıladıkları, hangi gruba ait oldukları ve bir grubun üyesi olarak nasıl davranacaklarını açıklayan önemli nüanslar taşımaktadırlar. Bahsi geçen bu hususlar radikalleşme sürecinden geçen ve şiddet içeren aşırılık yanlısı davranışlarda bulunan bir birey için cevaplanması

gereken temel sorulardır. Bununla birlikte bu kimliğin ilk olarak nerede kazanıldığı ve daha sonra nasıl şekillendiği hususları, bireyin radikalleşme ile olan ilişkisini de ortaya koymaktadır.

Sosyal kimlik teorisine göre birey, ait olduğu grup üzerinden kendini tanımlar ve anlamlandırır (Tajfel & Turner, 1979). Bu süreçte aile, bireyin benlik algısının ve grup aidiyetinin şekillendiği ilk sosyal kimlik kazanım alanıdır. Özellikle ergenlik döneminde bireyin kimlik arayışı ve anlam bulma çabası, ailede yaşanan güvenlik açıkları, iletişim kopuklukları veya duygusal ihmal gibi faktörlerle birleştiğinde bireyin alternatif kimlik kaynaklarına yönelme olasılığını arttırır. Bu durum, radikal grupların sunduğu güçlü kolektif kimlikler karşısında savunmasız kalan bireyleri aşırılığa açık hâle getirir.

Kruglanski (2014), bireyin “anlam arayışı” (quest for significance) içinde olduğunu ve bu arayışın güvenli sosyal aidiyetlerle tatmin edilememesi durumunda bireyin radikal gruplara yönelerek bu eksikliği telafi etmeye çalıştığını belirtir. Bu noktada aile, bireyin anlam arayışını karşılayan bir değer ve yön kaynağı olabildiği kadar, eksik veya travmatik aile bağları da bireyin radikal ideolojilere yönelmesinde zemin hazırlayıcı olabilir (Doosje, Moghaddam & Feddes, 2016).

Dolayısıyla sosyal kimlik teorisinin aile temelli bir okuması, radikalleşme sürecini anlamada kritik bir açıklama gücüne sahiptir. Aile içinde inşa edilen sosyal roller ve kimlikler, bireyin ilerleyen yaşamında hangi grup aidiyetlerine yönelme eğiliminde olacağını büyük ölçüde etkiler. Ailevi kimlik boşlukları veya çatışmalar ise bireyin benlik duygusunu zayıflatmakta ve radikal grupların sunduğu güçlü “biz” kimliğini cazip kılmaktadır. Bir başka ifadeyle bu gruplar duygusal boşluk yaşayan bireyler için bir tür “ikincil aile” işlevi görür (Neumann, 2013). Bu bağlamda, radikalleşme yalnızca dışsal propagandaların değil aynı zamanda içsel kimlik kırılmalarının da sonucudur.

Örneğin Weine (2009) ABD’de gerçekleştirdiği saha çalışmasında, radikalleşmiş bireylerin çoğunun aile bağlarının zayıf, ebeveyn denetiminin ise oldukça düşük olduğunu tespit etmiştir. Benzer şekilde Ellis (2016), Somali kökenli genç bireylerin radikal gruplara katılımında aile içi desteğin yetersizliğinin ve toplumsal dışlanmanın önemli tetikleyiciler arasında yer aldığını ortaya koymuştur. Bu veriler, sosyal kimlik oluşumunun yalnızca grup dinamikleriyle değil, aynı zamanda erken dönemde içselleştirilen ailevi değerlerle de yakından ilişkili olduğunu göstermektedir.

Psikanalitik Teori ve Ailenin Erken Teşhisteki Konumu

Psikanalitik yaklaşımlar, bireylerin bilinçaltı çatışmalarının, bastırılmış öfke, travmalar ve eksik sevgi gibi duygusal açıklıklarının radikalleşme sürecinde tetikleyici rol oynadığını ileri sürer (Post, 2005). Özellikle çocuklukta yaşanan şiddet, ihmal, değer görmeme gibi deneyimler, bireyin otoriteye karşı birikmiş öfkesinin ilerleyen yaşlarda militan ideolojilere kanalize olmasına zemin hazırlar.

Sosyal psikoloji alanındaki teoriler ve ampirik araştırma bulguları (doğrudan şiddet içeren aşırılıkçılıkla ilgili olmasa da), akademik çalışmalarda ve radikalleşme üzerine formülasyonlarda önemli bir yer tutmaktadır. Sosyal psikoloji, psikolojinin alt disiplinlerinden biri olup öncelikle insanlar arasındaki ilişkiler, etkiler ve etkileşimlerle, özellikle de grup davranışı ile ilgilenir. Bu alanın öncülerinden Gordon Allport, sosyal psikolojiyi “bireylerin düşünce, duygu ve davranışlarının, başkalarının gerçek, hayalî veya ima edilen varlığı tarafından nasıl etkilendiğini anlamaya ve açıklamaya yönelik bir girişim” olarak tanımlamıştır (Allport, 1985).

Aile bu anlamda bireyin temel kişilik yapısının oluştuğu, ilk ve en önemli psikolojik eşiğin aşıldığı alandır. Duygusal güvenlik sağlayan, bireyi tanıyan ve onun duygularını sağlıklı yollarla ifade etmesine imkân veren bir aile ortamı, bu tarz bilinçaltı kırılmaların oluşmasını önleyebilir. Daha doğrusu erken müdahale, teşhis ve tedavi olanağı sağlayabilir. Ancak duygusal ihmal, sürekli cezalandırma veya değer görmeme gibi travmatik aile ortamları, bireyde “yıkıcı kahramanlık” arzusunu, yani radikal yapılarla özdeşleşerek kendini gerçekleştirme ihtiyacını doğurabilir (Victoroff, 2005). Bu durum ise genel radikalleşme modellerinin ilk basamağını oluşturur: Arayış ve suçlama.

Bununla birlikte Campelo, özellikle çocukluk ve ergenlik dönemlerine odaklanan bir psikoterapi yaklaşımı önererek travma geçmişi, bağlanma sorunları ve duygusal yetersizliklerinin radikal eğilimleri tetikleyebileceğini savunur. Bu perspektife göre, uygun manevi destek ve erken terapötik “müdahaleler, bireyin radikal ideolojilere yönelmesini engelleyebilecek koruyucu bir işlev görebilir (Campelo et al., 2022).

6 Terapötik kelimesi, köken olarak Yunanca “therapeia” (tedavi) kelimesinden gelir ve Türkçede “iyileştirici”, “tedavi edici” anlamına gelir.

Hayal Kırıklığı-Engellenme-Saldırganlık Teorisi

Bu teori,⁷ bireylerin beklentilerinin sistematik biçimde karşılanmaması durumunda, içsel bir öfke ve saldırganlık geliştirdiklerini, bu sürecin özellikle genç erkeklerde şiddete yönelimi artırdığını savunur (Dollard et al., 1939).

Aile burada bireyin duygusal kapasitesini inşa eden, hayal kırıklıklarıyla baş etme becerisini şekillendiren temel aktördür. Sabır, empati, destekleyici iletişim gibi değerler, bireyin engellenmişlik duygusunu yapıcı biçimde yorumlamasını sağlar. Ancak aile içinde başarısızlıkların cezalandırıldığı, duygusal desteğin verilmemesi yapılar, bireyin saldırganlık eğilimlerini kolaylaştırır. Bu da onu radikal ideolojilerin şiddeti meşrulaştırın söylemlerine açık hâle getirir (Borum, 2011).

Ebeveynlik tarzı ve çocuklardaki saldırganlık arasındaki ilişki konusunda yapılan kapsamlı çalışmalar, ailenin önleyici rolüne vurgu yapmaktadır. Karmaşık duygular içerisinde varlık mücadelesi veren özellikle genç bireyler genellikle aşırı davranışlar sergileme hususunda göreceli olarak daha kırılabilirler (Frick ve arkadaşları., 2023). Özellikle katı ve reddedici ebeveynlik tarzları, çocuklarda öz-kontrol eksikliği, öfke ve saldırganlık artışına neden olmaktadır (Wang: 2015). Sıcaklık, destek ve net sınırlarla karakterize edilen ebeveynlik tarzı, çocuklarda sağlıklı duygu düzenlemeyi teşvik etmektedir (Frick ve arkadaşları., 2023). Bu veriler, destekleyici aile ortamlarının bireylerin hayal kırıklıklarıyla başa çıkma becerisini güçlendirerek radikal söylemlere karşı direnç oluşturabileceğini göstermektedir.

Lin ve arkadaşlarının Çin örneğinde gerçekleştirdiği çalışmada, 3-5 yaş arasındaki çocukların saldırgan davranışları ile ebeveynlik tarzı ve empati düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma sonucuna göre, “otoriter” ebeveynlik tutumları çocuklarda daha yüksek saldırganlığa yol açmıştır. Yani, otoriter tutumlar çocuğun empati kapasitesini baskılamakta, hayal kırıklığına yol açmakta ve saldırganlık eğilimini artırmaktadır. Dolayısıyla çocukluk aş-

7 Bir hedefe ulaşmanın veya bir davranışı gerçekleştirme isteğinin engellenmesi anlamına gelen hayal kırıklığı ile saldırganlık arasındaki ilişki, psikoloji literatüründe yarım asırdan fazla süredir tartışılmaktadır. Bazı araştırmacılar bu ilişkiyi, insan şiddetini açıklamada bir tür “üst açıklama modeli” olarak değerlendirmektedir. Hayal kırıklığı-saldırganlık (FA) hipotezinin temel varsayımı iki yönlüdür:

1. Saldırganlık daima hayal kırıklığı sonucu ortaya çıkar.
2. Hayal kırıklığı her zaman saldırganlığa yol açar.

Ancak bu varsayımlar ampirik araştırmalarla test edildiğinde hayal kırıklığının her zaman saldırganlığa yol açmadığı görülmüştür. Bazı durumlarda hayal kırıklığı, saldırganlık yerine problem çözme veya bağımlı davranışlarla sonuçlanabilmektedir. Aynı şekilde, saldırganlık davranışlarının bazen hayal kırıklığı yaşanmadan da ortaya çıktığı bilinmektedir. Bu nedenle, yalnızca hayal kırıklığını saldırganlığın gerekli ve yeterli nedeni olarak görmek mantıklı değildir (Borum, 2004).

masındaki duygusal desteğin yetersizliği, ileriki yaşlarda radikal söylemlere açık zemin oluşturabilmektedir (Lin, Zhou, Zhu & Wu, 2023).

McGarry'nin araştırması, farklı saldırganlık türleri (örneğin tepkisel ve planlı saldırganlık) ile radikal fikirler arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmada özellikle tepkisel saldırganlığın yani ani öfke veya engellenme sonrası verilen agresif tepkilerin radikal düşüncelere yönelme ile anlamlı biçimde ilişkili olduğu bulunmuştur (McGarry, Shortland, Bedoya & Portnoy, 2023).

Toplumsal Dayanıklılık Unsuru Olarak Ailenin İşlevi

Toplumsal dayanıklılık (community resilience) kavramı, radikalleşmenin potansiyel olumsuz etkilerini dengeleyebilecek bir toplumsal direnç biçimi olarak tanımlanır (Cambridge University Press, 2024) Radikalleşme süreçleri değerlendirmesi yapılırken yalnızca olumsuz faktörler değil, bireyin veya toplumun sahip olduğu olumlu özellikler de dikkate alınmalıdır. Bu dinamikler önleme, koruma ve de-radikalizasyon aşamasında önemli rol oynamaktadır.

Dayanıklılık (resilience) genel anlamda “sorunlardan sonra önceki iyi duruma hızla dönebilme yetisi” olarak tanımlanır (Cambridge University Press, 2024). Ancak radikalleşme ile mücadele bağlamında dayanıklılık, aynı zamanda bireylerin veya toplulukların radikalleşmeye yol açabilecek faktörlere karşı korunmada bilgi, beceri ve yeteneklerini inşa etmesi anlamına gelir.

Bireysel düzeyde bu süreç, kişinin ailesinden veya sosyal çevresinden gelen olumlu değerler, çözüm yolları ve duygusal başa çıkma becerileri aracılığıyla şiddet yanlısı anlatılara karşı direnç gösterebilmesi demektir. Örneğin, bireyin bir aile büyüğüyle güçlü bir bağa sahip olması veya kendini ifade edebileceği güvenli sosyal ortamların bulunması, bu tür aşırılıklara karşı koruyucu bir faktör oluşturmaktadır.

Adamczyk'e göre, aile bireyi toplumla buluşturan bir köprü niteliğindedir ve bireyin toplumsal yaşama yumuşak bir biçimde katılımını sağlar. Ailenin işleyiş biçimi, bireyin topluma nasıl dâhil olacağını belirler. Bu da çocuğun, içinde yaşadığı toplumun benimsediği sosyal değerleri ve gelenekleri nasıl öğrendiği ve ne ölçüde içselleştirdiğine bağlıdır. Ayrıca, bireyin kabul görmüş ortamlarda davranış ve eylem kalıplarını ne derecede uygulayabildiği de bu sürecin bir parçasıdır (Adamczyk, 2014, s. 265; akt. Filipek, 2020).

Roostin'e (2018, s. 1) göre, aile ortamı, bireyin veya çocuğun ilk eğitimi ve rehberliği aldığı yer olduğu için ilk eğitim ortamıdır. Birey veya çocuk yaşamının büyük bir kısmını aile içinde geçirdiğinden eğitimin en yoğun şekilde

benimsendiği yer ailedir ve aile aynı zamanda etik ve normlara dair temel bilgileri de sağlar. Bu gözlemlerden hareketle, her gencin güvenlik kültürü dünyasına ilk adım attığı yerin öncelikle aile evi olduğu sonucuna varılabilir.

Bir başka ifadeyle birey güvenlik kültürü olgusunun farkında olmasa bile, bu olgu bireyin davranışlarını etkiler. Çünkü güvenlik algısı ve güvenlik arayışı insan doğasında mevcuttur. Aile evi, herkesin küçük yaşlardan itibaren, ebeveynlerinin ve yakın çevredeki diğer kişilerin güvenliği nasıl sağladığını gözlemlediği yerdir.

Ayrıca, ailede benimsenen belirli tepkiler ve davranış kalıpları, özellikle küçük çocukların hafızasında çok derin şekilde depolanmaktadır. Erikson'un gelişim kuramından yola çıkan Grzelak, insan gelişiminin bir bloklar kulesi gibi olduğunu açıklar: Alt sıradaki blok çıkarılırsa tüm kulenin üst kısmı çöker. Eğer bu temel blok bozulmuşsa bireyin kişiliğinin üst katmanları kırılğan hâle gelir (Grzelak, 2004, s. 22; akt. Filipek, 2020). Ailede atılan bu erken temeller, görünmese de bireyin tüm yaşamına yön veren bir zemin oluşturur. Sağlam bir temel üzerine inşa edilen bireysel güvenlik anlayışı, uzun vadede olumlu sonuçlar doğurabilir ve bireyin hem kişisel hem de toplumsal güvenliğe yönelik daha tatmin edici bir tutum geliştirmesine zemin hazırlar.

Sonuç

Bu çalışma, aile yapısının radikalleşme sürecine karşı bir direnç unsuru olarak ulusal güvenlik bağlamındaki kritik rolünü incelemiştir. Soğuk Savaş sonrası dönemde güvenlik kavramının genişlemesiyle birlikte, ailenin bireylerin kimlik, değerler ve aidiyet duygusunun şekillenmesindeki merkezî rolü daha da belirgin hâle gelmiştir. Araştırma, güçlü ve işlevsel aile yapılarının bireyleri radikal ideolojilere karşı koruyan bir bariyer işlevi gördüğünü, buna karşılık parçalanmış veya işlevsiz ailelerin ise bireyleri göreceli olarak radikalleşmeye daha açık hâle getirdiğini ortaya koymuştur. Bu durum çocuk ve genç bireylerde sıklıkla yalnız aktör eylemleri şeklinde tezahür etmektedir. Özellikle sosyal medyanın kontrolsüzce bireyin hayatına girmesi, radikal ideolojilerin eskiye nazaran çok daha ulaşılabilir olmasının önünü açmıştır.

Araştırma kapsamında sosyal kimlik teorisi, psikanalitik teori ve hayal kırıklığı-saldırganlık teorisi birlikte değerlendirilmiş ve aile ortamının radikalleşme süreçlerini yavaşlatan veya hızlandıran temel bir zemin oluşturduğu gösterilmiştir. Aidiyet duygusunu, duygusal istikrarı ve normatif sınırları pekiştiren aile ortamları, bireyin radikal söylem ve örgütlenmelere karşı bilişsel ve duygusal bir direnç geliştirmesine yardımcı olmaktadır.

Bu bulgular doğrultusunda, radikalleşmeyle mücadele stratejilerinin yalnızca güvenikleştirme tedbirleriyle sınırlı tutulamayacağı açıktır. Aksine, sosyal politikaların aileyi merkeze alan bir yaklaşım çerçevesinde tasarlanması; ebeveynlik becerilerini geliştiren eğitim programları, aile içi iletişimi güçlendiren psikososyal destek mekanizmaları ve gençlerin çevrim içi ortamlardaki risklerle baş edebilmesini sağlayan dijital okuryazarlık programları gibi araçlarla desteklenmesi gerekmektedir. Aksi takdirde bireysel radikalleşme vakaları her geçen gün artmaya meyilli bir yapıdadır. Bu olayların büyük bir kısmı ideolojik olmanın ötesinde temeli olmayan radikalleşme vakalarıdır. Dolayısıyla çözüm yolları her geçen gün daha karmaşık bir hâle gelmektedir.

Kaynakça

- Abrams, D. & Hogg, M. A. (2006). *Social identity and social cognition*. In M. A. Hogg & J. Cooper (Eds.), *The Sage handbook of social psychology* (pp. 179-196). Sage.
- Allport, G. W. (1985). *The historical background of modern social psychology*. In G. Lindzey & E. Aronson (Eds.), *The Handbook of Social Psychology* (Vol. 1, 3rd ed., pp. 1-46). New York: Random House.
- Al-Badayne, D. M. & Alhasan, K. (2016). Religious behavior and radicalization among Arab youth: Implications for terrorism recruitment and deradicalization. In S. Ekici et al. (Eds.), *Countering terrorist recruitment in the context of armed counter-terrorism operations* (IOS Press).
- Ahmad, H. & Masinda, M. T. (2018/2019). Research note on immigrant youth radicalization and terrorism: Pre- and post-migration considerations. *Journal for Deradicalisation* 17.
- Andre, V., Mansouri, F. & Lobo, M. (2015). A fragmented discourse of religious leadership in France: Muslim youth between citizenship and radicalization. *Journal of Muslim Minority Affairs* 35(2), 187-204.
- Aristotle. (1995). *Politics* (E. Barker, Trans.). Oxford University Press. (Original work published ca. 4th century BCE)
- Auta, F. J. (2013). Systemic population and family education for national security and development. *Journal of Educational and Social Research* 3(5), 123-130.
- Barracosa, S. & March, J. (2022). Dealing with radicalised youth offenders: The development and implementation of a youth-specific framework. *Frontiers in Psychiatry* 12.
- Bandura, A. (1991). Social cognitive theory of moral thought and action. In W. M. Kurtines & J. L. Gewirtz (Eds.), *Handbook of moral behavior and development* (Vol. 1, pp. 45-103), Erlbaum.
- Borum, R. (2004). *Psychology of terrorism*. University of South Florida.
- Borum, R. (2011). Radicalization into violent extremism I: A review of social science theories. *Journal of Strategic Security* 4(4), 7-36.
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. Richardson (Ed.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (pp. 241-258), Greenwood.

- Bronsard, G., et al. (2022). Adolescents engaged in radicalisation and terrorism: A dimensional and categorical assessment. *Frontiers in Psychiatry* 12.
- Buzan, B ve Wæver, O. (2003). *Regions and powers: The structure of international security*. Cambridge: Cambridge University Press
- Cambridge University Press. (2024). Resilience. In *Cambridge Dictionary*. Retrieved June 19, 2025, from <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/resilience>.
- Campelo, N., et al. (2018). Who are the European youths willing to engage in radicalisation? A multi-disciplinary review of their psychological and social profiles. *European Psychiatry*, 52, 1-10.
- Campelo, N., vd. (2022). A clinical and psychopathological approach to countering violent extremism.
- Cherney, A., et al. (2022). Understanding youth radicalisation: An analysis of Australian data. *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 14(2), 97-119.
- Comte, A. (1975). *The Positive Philosophy of Auguste Comte* (H. Martineau, Trans.). AMS Press.
- Dollard, J., Doob, L. W., Miller, N. E., Mowrer, O. H. & Sears, R. R. (1939). *Frustration and aggression*. Yale University Press.
- Doosje, B., Moghaddam, F. M. & Feddes, A. R. (2016). Processes of radicalization and deradicalization. *International Journal of Conflict and Violence* 10(1), 4-10.
- Durkheim, É. (1997). *The division of labor in society*. (W. D. Halls, Trans.), Free Press. (Original work published 1893)
- Ellis, B. H., et al. (2016). Understanding risk and protective factors for radicalization among Somali-American youth. *American Psychologist* 71(3).
- Ekeng, E., Abuo, C. & Asuquo, N. (2024). Security in the family as a subset & national security.
- Enrique, J., Howk, H. & Huitt, W. (2007). *An overview of family development*. Educational Psychology Interactive, Valdosta, GA: Valdosta State University.
- Filipek, A. W. (2020). Family as a fundamental social unit shaping security culture: Polish realities. *Security and Defence Quarterly* 30(3), 95-107.
- Frick, M. A., Forslund, T. & Brocki, K. C. (2023). Parenting style and child aggressive behavior from preschool to elementary school: The mediating effect of emotion dysregulation. *Early Childhood Education Journal*, 51(2), 285-296.
- Güngör, Ö. (2025). Suça sürüklenen değil, "radikalleşmiş çocuklar": Şiddetin yeni yüzü. URAD. <https://urad.org.tr/tr/radikal-aglar/suca-suruklenen-degil-radikallesmis-cocuklar-siddetin-yeni-yuzu?>
- Haynes, N. & Hickel, J. (2016). Hierarchy, value, and the value of hierarchy. *Social Analysis*, 60(4), 1-20.
- Haris-Hogan, S. & Barrelle, K. (2020). Young blood: Understanding the emergence of a new cohort of Australian jihadists. *Terrorism and Political Violence* 32(7), 1467-1485.
- Horgan, J. G., et al. (2017). From cubs to lions: A six stage model of child socialization into the Islamic State. *Studies in Conflict & Terrorism* 40(7), 645-664
- Horgan, J. (2008). From profiles to pathways and roots to routes: Perspectives from psychology on radicalization into terrorism. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science* 618(1), 80-94

- Jackson, R. (2007). *Constructing enemies: "Islamic terrorism" in political and academic discourse*. *Government and Opposition* 42(3), 394-426.
- Kruglanski, A. W., Gelfand, M. J., Bélanger, J. J., Sheveland, A., Hetiarachchi, M. & Gunaratna, R. (2014). The psychology of radicalization and deradicalization: How significance quest impacts violent extremism. *Political Psychology*, 35(S1), 69-93.
- Lin, Z., Zhou, Z., Zhu, L. & Wu, W. (2023). Parenting styles, empathy and aggressive behavior in preschool children: An examination of mediating mechanisms. *Frontiers in Psychology*, 14.
- Lösel, F. & Farrington, D. P. (2012). Direct protective and buffering protective factors in the development of youth violence. *American Journal of Preventive Medicine* 43(2).
- McGarry, P., Shortland, N., Bedoya, A. & Portnoy, J. (2023). Disaggregating the relationship between aggressiveness and susceptibility to extremist cognitions. *Personality and Individual Differences*.
- Maslow, A. H. (1943). A Theory of Human Motivation. *Psychological Review* 50, 370-396.
- Matejek, J. & Kucharczyk, K. (2017). Contemporary family - social changes and risks. In A. Sapiński, S. Ciupka & I. Khlobystov (Eds.), *Human resources management - interdisciplinary perspective* (pp. 119-136), Odessa: OOO Institut kreativnyh tehnologij.
- Mesjasz, C. (2008). Ekonomik güvenlik. *Uluslararası İlişkiler* 5(18), 125-150.
- Moghaddam, F. M. (2005). The staircase to terrorism: A psychological exploration. *American Psychologist* 60(2), 161-169.
- Neumann, P. R. (2013). *The trouble with radicalization*. *International Affairs* 89(4), 873-893.
- Neve, R. J. M., et al. (2020). Radicalisation and travelling to Syria among delinquent youths: A case study from the Netherlands. *Journal for Deradicalisation* 22.
- Onisoya, M. & Ogonda, M. P. (2023). Role of the family in students' awareness of national security in secondary schools in Port Harcourt Metropolis. *Patricia African Scholar Publications & Research International* 29(8), 45-60.
- Parsons, T. & Bales, R. F. (1955). *Family, socialization and interaction process*. Free Press.
- Post, J. M. (2005). *The mind of the terrorist: The psychology of terrorism from the IRA to al-Qaeda*. Palgrave Macmillan.
- Ranstop, M. & Hyllengren, P. (2013). *Prevention of violent extremism in third countries: Measures and concepts*. Center for Asymmetric Threat Studies (CATS), Swedish National Defence Colleg.
- Schils, N. & Verhage, A. (2017). Understanding how and why young people enter radical or violent extremist groups. *International Journal of Conflict and Violence* 11, 1-17.
- Siegel, A., et al. (2019). Preventing future terrorism: Intervening on youth radicalisation. In C. W. Hoven, L. V. Amsel & S. Tyano (Eds.), *An international perspective on disasters and children's mental health* (Springer).
- Siedler, T. (2006). Family and politics: Does parental unemployment cause right wing extremism? (Working Paper Series, 2006-51). Institute for Social and Economic Research.
- Spaaij, R. (2010). The enigma of lone wolf terrorism: An assessment. *Studies in Conflict & Terrorism* 33(9), 854-870.

- Spaaij, R. & Hamm, M. S. (2015). Lone wolf terrorism in America: Using knowledge of radicalization pathways to forge prevention strategies. U.S. Department of Justice.
- Tajfel, H. & Turner, J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. In W. G. Austin & S. Worchel (Eds.), *The social psychology of intergroup relations* (pp. 33-47), Monterey, CA: Brooks/Cole.
- Ventriglio, A. & Bhugra, D. (2019). Identity, alienation, and violent radicalization. In D. Marazziti & S. M. Stahl (Eds.), *Evil, terrorism and psychiatry* (pp. 17-29), Cambridge University Press.
- Victoroff, J. (2005). The mind of the terrorist: A review and critique of psychological approaches. *Journal of Conflict Resolution* 49(1), 3-42.
- Wang, S., Chen, C., Xu, X. & Liu, Z. (2015). Parental harsh discipline and child aggression: Child emotional dysregulation as a mediator and child inhibitory control as a moderator. *Child Abuse & Neglect* 40, 1-10.
- Weine, S., Horgan, J., Robertson, C., Loue, S., Mohamed, A. & Noor, S. (2009). Community and family approaches to combating the radicalization and recruitment of Somali-American youth and young adults: A psychosocial perspective. *Dynamics of Asymmetric Conflict* 2(3), 181-200.
- Wolfers, A. (1952). National security as an ambiguous symbol. *Political Science Quarterly* 67(4), 481-502.
- Zych, I., Farrington, D. P., Ribeaud, D. & Eisner, M. P. (2021). Childhood risk factors for adolescent offending: A cross-national comparison based on official records in London, Pittsburgh and Zurich. *Journal of Developmental and Life-Course Criminology* 7, 308-330.